

פרשת האזינו ויום הכיפורים

אנו נמצאים בשבת תשובה, שבת התכונות ליום הכיפורים.

פרשת האזינו כתובה כשירה ומכונה "שירת האזינו", כאשר למעשה רוב הפרשה הוא דין - דין קשה וחמור לעם ישראל ואומות העולם.

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, שחת לו לא בניו מומם דור עיקש ופתלתל, הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך...וישמך וישרון ויבעט שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו וינבל צור ישעתו...וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו, ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפוכות המה בנים לא אמן בם, הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם, כי אש קדחה באפי ותיקד עד שאול תחתית ותאכל ארץ ויבלה ותלהט מוסדי הרים, אספה עלימו רעות חצי אכלה בם..."

לאחר מכן גם הגויים נדונים בחומרה:

"...אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם, אשכיר חצי מדם וחרבי תאכל בשר מדם חלל ושביה מראש פרעות אויב, הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו"

אלא שאכן המשפט מעורר שמחה, כפי שגם מצינו בספר תהילים: "שמעה ותשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך ה'", וכך גם במשלי: "שמחה לצדיק עשות משפט..."

יש מקום להתבונן מדוע המשפט הוא שירה, שמחה והתרוממות רוח, ולא עצב ובכי; ומדוע דוד המלך אומר בתהילים: "לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" -אם מדובר על תשלום לאיש כמעשיו, הרי שלכאורה מדובר על משפט ולא על חסד...?

התשובה היא שעושים משפט למי שמאמינים שיכול להתקדם. עצם העובדה שהקב"ה פונה אלינו, מתייחס אלינו ועושה לנו משפט, הוא חסד אדיר.

הקב"ה עושה משפט כי הוא רוצה שנתקדם, שנתקן את דרכינו, שנזכה להיות הכי קרובים אליו. יש במשפט האלוהי דחיפה ליותר טוב במחשבתנו, במידותינו, בחברה, בבין אדם למקום, בבין אדם לחבירו, במדינה ובעולם כולו.

לעמוד במשפט זה לא דבר קל, אבל אשרינו ומה טוב חלקנו שאנחנו עומדים מידי שנה במשפט. המשפט השנתי הוא שגורם לנו להתקדם, להתעלות, להתקדש ולהטהר כל שנה – 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם לפני ה' תטהרו'!

לכן ביום הדין אנו שמחים שמחה גדולה – כדברי עזרא הסופר ביום ראש השנה: "ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזם", וכדברי הירושלמי: "אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן אלא לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים".

העובדה שהקב"ה עושה לנו דין מאהבה עצומה, עושה לנו דין בכדי שנזכה להתקרב אליו, לאושר העליון, לשמחה שאין למעלה ממנה, מתעצמת עוד יותר ביום הכיפורים, שאז הקב"ה מוחל וסולח, מכפר ומטהר, ואז מתגלה שכל הדין מגמתו חסד, שכל הדין הוא שירה עליונה. כפי שאנו אומרים בתפילת יוה"כ:

“ותיתן לנו ה' אלוהינו באהבה את יום הכפורים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה, ולמחול בו את כל עוונותינו, מקרא קודש, זכר ליציאת מצרים... אלוהינו ואלוהי אבותינו, מחול לעוונותינו ביום הכיפורים הזה, מחה והעבר פשענו וחטאתנו מנגד עיניך, כאמור (ישעיהו מג, כה): אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מַחַה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעַנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר, ונאמר (שם מד, כב): מַחִיתִי כָעֵב פְּשָׁעֶיךָ וְכָעֵנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוֹכָה אֵלַי כִּי גָאַלְתִּיךָ. ונאמר (ויקרא טז, ל): כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ. קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך, שבענו משובך ושמח נפשנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת, כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור, ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח. ברוך אתה ה' מלך מוחל וסולח לעוונותינו ולעוונות עמו בית ישראל, ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, מלך על כל הארץ, מקדש ישראל ויום הכיפורים”.

וכפי שדרשו חכמים (תדבא"ר א) על הפסוק: “יָמִים יֵצְרוּ לָךְ אֶחָד בָּהֶם” (תהלים קלט, טז), שהיום האחד הוא יום הכיפורים, היום המיוחד בשנה:

“שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם, שנתנו באהבה רבה לישראל. משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובניו מוציאים את הזבלים ומשליכים אותם כנגד פתח של מלך (כדי לפנותם מחוץ לעיר), וכשהמלך יוצא ורואה הזבלים הוא שמח שמחה גדולה. לכך נדמה יום הכיפורים, שנתנו הקדוש ברוך הוא באהבה רבה ובשמחה... בשעה שהוא מוחל לעוונותיהן של ישראל אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, ואומר להם להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות, בואו ושמחו עמי שמחה גדולה, שאני מוחל לעוונותיהם של ישראל...”.

והדבר בא לידי ביטוי גם בדברי חז"ל שאמרו שלא היו ימים טובים לישראל כיוה"כ וט"ו באב:

“לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו... ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות: בחור! שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, שְׂקָר הַחֵן וְהַבֵּל הַיָּפִי אִשָּׁה יֵרָאֵת ה' היא תתהלל (משלי לא, ל), ואומר (שם, לא): תָּנוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ וְיִהְיֶה בִשְׁעָרֶיהָ מַעֲשֶׂיהָ...”

עניינו של יום הכיפורים הוא חיבור הדוד והרעיה, החיבור האדיר שבין עם ישראל לקב"ה, שמכניס אותנו ביום זה לקודש הקודשים – 'הביאני המלך חדריו'. וזו הסיבה שביום הצום הקדוש והנורא היו עוסקים בשידוכים.

וכך מתגלה שהדין הוא חסד עצום, שירה עליונה - שירת ההתעלות וההתקדמות, שירת הקרבה והחיבור בין עם ישראל לקב"ה, בין עם ישראל לטוב העליון.

יהי רצון שהקב"ה יעטוף אותנו באהבה עצומה ויביאנו יותר קרוב אליו בשבת זו וביוה"כ הבעל"ט! גמר חתימה טובה!